

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2012. gada 29. novembrī*

Bulgārijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai — EK un Bulgārijas Asociācijas nolīgums — Tēraudrūpniecības nozare — Pirms pievienošanās piešķirts valsts atbalsts pārstrukturēšanai — Nosacījumi — Saņēmēju spēja darboties pārstrukturēšanas perioda beigās — Saņēmēja atzišana par maksātnespējīgu pēc pievienošanās — Valsts iestāžu un Eiropas Komisijas attiecīgās pilnvaras — Valsts lēmums, ar kuru konstatē valsts prasījuma esamību attiecībā uz atbalstu, kas kļuvis nelikumīgs — ES un Bulgārijas Lēmums Nr. 3/2006 — Pievienošanās akta V pielikums — Pēc pievienošanās īstenojams atbalsts — Regula (EK) Nr. 659/1999 — Pastāvošs atbalsts

Lieta C-262/11

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Administrativen sad Sofia-grad* (Bulgārija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2011. gada 12. maijā un kas Tiesā reģistrēts 2011. gada 26. maijā, tiesvedībā

Kremikovtzi AD

pret

Ministar na ikonomikata, energetikata i turizma i zamestnik-ministar na ikonomikata, energetikata i turizma.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: A. Ross [*A. Rosas*], kas pilda otrās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši U. Lehmuss [*U. Lõhmus*], A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*] (referents), A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] un K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*],

ģenerāladvokāts P. Kruss Viljalons [*P. Cruz Villalón*],

sekretārs M. Aleksejevs [*M. Alekseev*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2012. gada 4. jūlija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Kremikovtzi AD* vārdā – *T. Bankov*, tiesas norīkotais administrators, *K. Atanasov*, *T. Chobanov* un *B. Cholakov*,

— Bulgārijas valdības vārdā – *T. Ivanov* un *D. Drambozova*, pārstāvji,

— Eiropas Komisijas vārdā – *A. Stobiecka-Kuik* un *S. Petrova*, pārstāves,

* Tiesvedības valoda – bulgāru.

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklaušanās pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Nolīguma, ar ko izveido asociāciju starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Bulgārijas Republiku, no otras puses, kas Kopienas vārdā ir noslēgts un apstiprināts ar Padomes un Komisijas 1994. gada 19. decembra Lēmumu 94/908/EOTK, EK, Euratom (OV L 358, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “EK un Bulgārijas Asociācijas nolīgums” vai “Eiropas Nolīgums”), noteikumus, Eiropas Nolīguma papildprotokola attiecībā uz Eiropas Nolīguma 2. protokola 9. panta 4. punktā paredzētā laikposma pagarināšanu (*consilium* 10827/02, turpmāk tekstā – “papildprotokols”), kas grozīts ar ES un Bulgārijas Asociācijas padomes 2006. gada 29. decembra Lēmumu Nr. 3/2006 (turpmāk tekstā – “ES un Bulgārijas Lēmums Nr. 3/2006”), 3. pantu, Akta par Bulgārijas Republikas un Rumānijas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā (OV 2005, L 157, 203. lpp.; turpmāk tekstā – “Pievienošanās akts”), V pielikuma 2. sadaļu, kā arī Padomes 1999. gada 22. marta Regulas (EK) Nr. 659/1999, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD 108. panta] piemērošanai (OV L 83, 1. lpp.), kas grozīta ar Padomes 2006. gada 20. novembra Regulu (EK) Nr. 1791/2006 (OV L 363, 1. lpp.) (turpmāk tekstā – “Regula Nr. 659/1999”), 14. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Kremikovtzi AD* (maksātnespējas stāvokli) (turpmāk tekstā – “*Kremikovtzi*”) un *Ministar na ikonomikata, energetikata i turizma i zamestnik-ministar na ikonomikata, energetikata i turizma* (Ekonomikas, enerģētikas un tūrisma ministrs un ministra vietnieks) par paziņojumu par valsts prasījumu (2008. gada 4. septembra lēmums Nr. APDV – 01; turpmāk tekstā – “pamatlietā apstrīdētais paziņojums”), ar kuru tika konstatēts valsts prasījums par summu, ko veido *Kremikovtzi* pārstrukturēšanai piešķirtā atbalsta summa, tai pieskaitot procentus.

Atbilstošās tiesību normas

EK un Bulgārijas Asociācijas nolīgums un tā protokoli

- 3 Atbilstoši EK un Bulgārijas Asociācijas nolīguma 3. panta 2. punktam:
“Ministriju līmenī politiskais dialogs notiek Asociācijas padomē. Tā kopumā ir atbildīga par visiem jautājumiem, kurus Puses var tai uzdot.”
- 4 Saskaņā ar tā 121. pantu EK un Bulgārijas Asociācijas nolīgums ir noslēgts uz nenoteiktu laiku, paturot iespēju vienai vai vairākām pusēm to denonsēt.
- 5 Eiropas Nolīguma 2. protokola par produktiem, uz kuriem attiecas Eiropas Ogļu un tērauda kopienas dibināšanas līgums (OV 1994, L 358, 91. lpp.; turpmāk tekstā – “Eiropas Nolīguma 2. protokols”), 9. pantā ir paredzēts:
“1. Ar šā nolīguma pareizu darbību nav savienojams turpmākais tiktāl, ciktāl tas var ietekmēt tirdzniecību starp Kopienu un Bulgāriju:
[..]
iii) jebkādā veidā sniegts valsts atbalsts, izņemot atkāpes, kas atļautas saskaņā ar EOTK līgumu.

2. Jebkādas darbības, kas ir pretrunā šim pantam, jānovērtē, ņemot par pamatu kritērijus, kas izriet, piemērojot [...] valsts atbalsta noteikumus un sekundāros tiesību aktus.

[..]

4. Līgumslēdzējas puses atzīst, ka pirmajos piecos gados pēc nolīguma stāšanās spēkā, atkāpjoties no šā panta 1. punkta iii) apakšpunkta, Bulgārija izņēmuma kārtā pārstrukturēšanas nolūkos valsts atbalstu var piešķirt EOTK tērauda ražojumiem, ja vien:

- normālos tirgus apstākļos pārstrukturēšanas perioda beigās atbalstu saņemošie uzņēmumi kļūst dzīvotspējīgi [darboties spējīgi] un
- šāda atbalsta apjoms un intensitāte nekādā ziņā nepārsniedz apjomu un intensitāti, kāda ir absolūti vajadzīga šādas dzīvotspējas [spējas darboties] atjaunošanai, un tie pakāpeniski samazinās,
- pārstrukturēšanas programma ir saistīta ar kopējās ražošanas jaudas racionalizēšanu un samazināšanu Bulgārijā.

5. Katra Puse valsts atbalsta jomā nodrošina pārredzamību, pilnībā un nepārtraukti apmainoties ar informāciju ar otru Pusi, tostarp par atbalsta apjomu, intensitāti un mērķi, kā arī par detalizētu pārstrukturēšanas plānu.

[..]”

- 6 Ar 2002. gada 21. novembrī parakstītā papildprotokola 1. pantu par astoņiem gadiem, sākot no 1998. gada 1. janvāra vai līdz Bulgārijas Republikas pievienošanās datumam atkarībā no tā, kurš termiņš beidzas agrāk, tika pagarināts laikposms, kurā Bulgārijas Republika izņēmuma kārtā varēja piešķirt valsts atbalstu tēraudrūpniecības nozares pārstrukturēšanai.
- 7 Šis pagarinājums bija pakļauts diviem papildprotokola 2. un 3. pantā paredzētiem nosacījumiem. Tā 2. pantā tika pieprasīts iesniegt Eiropas Kopienu Komisijai pārstrukturēšanas programmu un uzņēmējdarbības plānus, kas atbilst Eiropas Nolīguma 2. protokola 9. panta 4. punktā uzskaitītajām prasībām. Saskaņā ar papildprotokola 3. pantu minētais pagarinājums bija atkarīgs no galīgā novērtējuma, ko Komisija sniedz par šo pārstrukturēšanas programmu un uzņēmējdarbības plāniem.
- 8 Papildprotokolu saskaņā ar tā 4. pantu varēja grozīt ar Asociācijas padomes, kas izveidota ar EK un Bulgārijas Asociācijas nolīgumu (turpmāk tekstā – “ES un Bulgārijas Asociācijas padome”), lēmumu.
- 9 Šis protokols pirmoreiz tika grozīts ar ES un Bulgārijas Asociācijas padomes 2004. gada 28. septembra lēmumu Nr. 1/2004 (OV 2005, L 68, 41. lpp.), saskaņā ar kuru tika aizstāti papildprotokola 2. un 3. pants. No šī lēmuma preambulas 4. apsvēruma izriet, ka šī grozījuma mērķis bija nodrošināt Bulgārijas Republikas iestādēs veikto izmaiņu un papildprotokola savstarpēju atbilstību.
- 10 Pēc tam papildprotokols tika vēlreiz grozīts ar ES un Bulgārijas Lēmumu Nr. 3/2006.
- 11 No minētā lēmuma preambulas 1. apsvēruma izriet, ka Bulgārijas Republika 2006. gadā grozītajā pārstrukturēšanas programmā ierosināja, ka tad, ja šī pārstrukturēšanas programmas pārraudzība rāda, ka nav izpildīti attiecīgie Eiropas Nolīguma 2. protokola nosacījumi un galvenie pārstrukturēšanas pasākumi, vai ja pārstrukturēšanas periodā Bulgārijas Republika ir piešķirusi papildu valsts atbalstu tēraudrūpniecībai, šī valsts atgūst visa veida atbalstu, kas tika piešķirts, pārkāpjot šos nosacījumus, pirms vai pēc tās pievienošanās Eiropas Savienībai.

- 12 Saskaņā ar ES un Bulgārijas Lēmuma Nr. 3/2006 1. pantu papildprotokola 3. pants tika aizstāts ar šādu tekstu:

“Eiropas Komisija [Eiropas Kopienas vārdā] regulāri pārrauga pārstrukturēšanas programmas un plānu īstenošanu. Bulgārijas Republikas vārdā to veic Finanšu ministrija. Eiropas Komisija var prasīt, lai Bulgārija veic atbilstīgus pasākumus sabiedrības “Kremikovtzi AD” pārstrukturēšanas plāna mainīšanai gadījumā, ja, visticamāk, varētu netikt izpildītas Eiropas Nolīguma 2. protokola 9. panta 4. punkta prasības.

Eiropas Komisija lemj par to, vai pārstrukturēšanas programma un plāni ir pilnībā izpildīti un vai tie atbilst Eiropas Nolīguma 2. protokola 9. panta 4. punkta prasībām.

Gadījumā, ja pārstrukturēšanas programmas un plānu īstenošanas pārraudzībā atklājas, ka nav izpildīti attiecīgie Eiropas Nolīguma 2. protokola nosacījumi un galvenie pārstrukturēšanas pasākumi, ietverot visus veiktos ieguldījumus, vai ka pārstrukturēšanas laikā Bulgārija ir piešķirusi papildu valsts atbalstu tēraudrūpniecībai un konkrēti a/s “Kremikovtzi AD”, Bulgārija atgūst no saņēmēja visu atbalstu, kas tika piešķirts, pārkāpjot šos nosacījumus, pirms vai pēc tās pievienošanās Eiropas Savienībai.”

Primārie tiesību akti

- 13 Saskaņā ar EOTKL 97. pantu EOTK līguma darbība beidzās 2002. gada 23. jūlijā.

- 14 Saskaņā ar Pievienošanās akta 2. pantu:

“Pamatlīgumi un akti, ko iestādes un Eiropas Centrālā banka pieņēmušas pirms pievienošanās, no pievienošanās dienas ir saistoši Bulgārijai un Rumānijai un piemērojami šajās valstīs atbilstīgi minētajos Līgumos un šajā aktā paredzētajiem nosacījumiem.”

- 15 Pievienošanās akta V pielikumā 2. sadaļā ir paredzēts Bulgārijā pirms tās pievienošanās Savienībai īstenoto valsts atbalsta pasākumu kontroles mehānisms. Šīs sadaļas 1.–3. punktā ir paredzēts:

“1. Turpmāk norādītās atbalsta sistēmas un individuālo atbalstu, ko jaunajās dalībvalstīs ir sākts īstenot pirms pievienošanās dienas un ko joprojām īsteno pēc minētās dienas, pēc pievienošanās uzskata par esošo [pastāvošo] atbalstu [EKL] 88. panta 1. punkta nozīmē:

- a) atbalsta pasākumi, kuru īstenošana sākta pirms 1994. gada 10. decembra;
- b) atbalsta pasākumi, kas uzskaitīti šā pielikuma papildinājumā;
- c) atbalsta pasākumi, kurus attiecīgās jaunās dalībvalsts Valsts atbalsta uzraudzības iestāde līdz pievienošanās dienai ir izvērtējusi un atzinusi par saderīgu ar *acquis* un pret kuriem Komisija – atbilstīgi 2. [pantā] izklāstītajai procedūrai – nav iebildusi, pamatojoties uz nopietnām šaubām par šo pasākumu saderību ar kopējo tirgu.

Piemērojot [EKL] 88. panta 3. punktu, pēc pievienošanās par jaunu atbalstu uzskata visus pasākumus, ko turpina īstenot pēc pievienošanās dienas un kas ir valsts atbalsts, un neatbilst iepriekš izklāstītajiem nosacījumiem.

[..]

2. [..]

Ja Komisija – 3 mēnešos pēc pilnīgas informācijas saņemšanas par esošo [pastāvošo] atbalsta pasākumu vai pēc tāda jaunās dalībvalsts paziņojuma saņemšanas, kurā tā informē Komisiju, ka uzskata sniegto informāciju par pilnīgu, jo pieprasītā papildu informācija nav pieejama vai ir jau sniegta – neiebilst pret to, pamatojoties uz nopietnām šaubām par pasākuma saderību ar kopējo tirgu, tad uzskata, ka Komisijai nav iebildumu pret to.

Uz visiem pasākumiem, kas pirms pievienošanās dienas iesniegti Komisijai atbilstīgi 1. [panta] c) apakšpunktā paredzētajai procedūrai, attiecas iepriekš izklāstītā procedūra, neņemot vērā faktu, ka izskatīšanas laikā attiecīgā jaunā dalībvalsts jau kļuvusi par Savienības dalībvalsti.

3. Komisijas lēmumu, ar kuru tā iebilst pret kādu pasākumu, kā noteikts 1. [panta] c) apakšpunktā, uzskata par lēmumu sākt oficiālu izmeklēšanas procedūru, kā tā definēta Regulā [Nr. 659/1999].

Ja šādu lēmumu pieņem pirms pievienošanās dienas, tad lēmums stājas spēkā tikai pievienošanās dienā.”

Regula Nr. 659/1999

- 16 No Regulas Nr. 659/1999 preambulas 18. apsvēruma izriet, ka, lai nodrošinātu pastāvošā atbalsta saderību ar kopējo tirgu un saskaņā ar LESD 108. panta 1. punktu, Komisijai būtu jāierosina attiecīgi pasākumi, ja šāds atbalsts nav vai vairs nav saderīgs ar kopējo tirgu, un jāsāk procedūra, kas paredzēta LESD 108. panta 2. punktā, ja attiecīgā dalībvalsts atsakās īstenot ierosinātos pasākumus.

- 17 Saskaņā ar Regulas Nr. 659/1999 1. pantu:

“Šajā regulā:

[..]

- b) “pastāvošais atbalsts” ir:

- i) neskarot [..] V pielikuma 2. [sadaļu] un 3. [sadaļas] b) [punktu] un šī pielikuma papildinājumu Bulgārijas un Rumānijas Pievienošanās aktam, jebkāds atbalsts, kas pastāvējis pirms Liguma stāšanās spēkā attiecīgajā dalībvalstī, t.i., atbalsta programmas un individuālais atbalsts, kas ieviests pirms Liguma stāšanās spēkā un ko joprojām piemēro;

[..]

- c) “jauns atbalsts” ir atbalsts, t.i., atbalsta shēmas un individuāls atbalsts, kas nav pastāvošs atbalsts, tostarp pastāvoša atbalsta grozījumi;

[..].”

- 18 Regulas Nr. 659/1999 7. panta, kura virsraksts ir “Komisijas lēmumi izbeigt formālo izmeklēšanas procedūru”, 5. punktā ir noteikts:

“Ja Komisija konstatē, ka paziņotais atbalsts nav saderīgs ar kopējo tirgu, tā nolemj, ka attiecīgais atbalsts netiek ieviests (turpmāk – “negatīvs lēmums”).”

19 Regulas Nr. 659/1999 14. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Kad nelikumīga atbalsta gadījumos tiek pieņemti negatīvi lēmumi, Komisija izlemj, ka attiecīgā dalībvalsts veic visus vajadzīgos pasākumus, lai atgūtu atbalstu no saņēmēja [...]. Komisija neprasa atbalsta atgūšanu, ja tas būtu pretrunā ar kādu Kopienas tiesību vispārēju principu.”

20 Regulas Nr. 659/1999 19. pants ar virsrakstu “Atbilstīgu pasākumu priekšlikuma juridiskās sekas” attiecas uz pastāvošiem atbalstiem. Tas ir formulēts šādi:

“1. Ja attiecīgā dalībvalsts akceptē ierosinātos pasākumus un par to informē Komisiju, Komisija minēto konstatāciju dokumentē un par to informē dalībvalsti. Šis akcepts attiecīgai dalībvalstij uzliek par pienākumu īstenot atbilstīgos pasākumus.

2. Ja attiecīgā dalībvalsts neakceptē ierosinātos pasākumus un Komisija, ņemot vērā attiecīgās dalībvalsts apsvērumus, joprojām uzskata, ka minētie pasākumi ir vajadzīgi, tā sāk procedūru saskaņā ar 4. panta 4. punktu. *Mutatis mutandis* piemēro 6., 7. un 9. pantu.”

Komisijas 2009. gada decembra lēmums

21 Komisijas 2009. gada 15. decembra Lēmuma par Valsts pārstrukturēšanas programmu un Individuālo uzņēmējdarbības plānu Bulgārijas tērauda ražotājam *Kremikovtzi* (kopsavilkums publicēts OV 2012, C 27, 3. lpp.; turpmāk tekstā – “Komisijas 2009. gada decembra lēmums”) 1. pantā ir norādīts, ka “*Kremikovtzi AD* pārstrukturēšanas programma un plāni nav pilnībā īstenoti un līdz ar to neatbilst Eiropas Nolīguma 2. protokola 9. panta 4. punkta prasībām”.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

22 *Kremikovtzi* ir atbilstoši Bulgārijas tiesībām izveidota juridiska persona, kas līdz 1999. gadam, kad notika tās privatizācija, atradās valsts īpašumā.

23 Saskaņā ar Eiropas Nolīguma 2. protokola 9. panta 4. punktu Bulgārijas Republikas rīcībā bija piecu gadu laikposms no 1993. gada 1. janvāra līdz 1997. gada 31. decembrim, kurā Bulgārija izņēmuma kārtā varēja piešķirt valsts atbalstu tēraudrūpniecības pārstrukturēšanai.

24 No lietas materiāliem izriet, ka pēc 1997. gada *Kremikovtzi* tomēr saņēma valsts atbalstu dažādos veidos, proti, kā pret valsti pastāvošo parādu anulēšanu, valsts līdzekļu piešķiršanu citu parādu samaksai, kā arī labvēlīgus aizdevuma noteikumus.

25 Šādos apstākļos ar papildprotokolu par 8 gadiem, sākot no 1998. gada 1. janvāra vai līdz Bulgārijas Republikas pievienošanās datumam – atkarībā no tā, kurš termiņš iestājas agrāk, – tika pagarināts laikposms, kurā šī valsts izņēmuma kārtā varēja piešķirt valsts atbalstus tēraudrūpniecības nozares pārstrukturēšanai.

26 Atbilstoši papildprotokola 2. pantā paredzētajam nosacījumam Bulgārijas Republika iesniedza Komisijai Bulgārijas tēraudrūpniecības nozares pārstrukturēšanas un attīstības programmu un uzņēmējdarbības plānu vienīgajam tēraudrūpniecības uzņēmumam, kurš saņēma valsts pārstrukturēšanas atbalstu, proti, *Kremikovtzi*.

27 Šīs programmas un plāna izstrādes gaitā *Komisija za zashtita na konkurentsiyata* (Konkurences aizsardzības komisija, kas toreiz bija par valsts atbalstu uzraudzību atbildīgā Bulgārijas iestāde) 2003. gada 6. novembra un 2004. gada 3. februāra lēmumos konstatēja, ka *Kremikovtzi* bija saņēmis

dažādus valsts atbalstus kopumā BGN 431 073 159 apmērā. No lietas materiāliem izriet, ka šīs summas lielākā daļa tika samaksāta 1999. gadā un atlikusi daļa tika piešķirta 2004. gadā, pārstrukturējot *Kremikovtzi* parādus gāzes un elektrības piegādātājiem.

- 28 No Padomes 2004. gada 18. oktobra Lēmuma 2004/746/EK par to nosacījumu izpildi, kas noteikti 3. pantā Papildprotokolā Eiropas nolīgumam par asociācijas izveidi starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Bulgārijas Republiku, no otras puses, attiecībā uz Eiropas nolīguma 2. protokola 9. panta 4. punktā paredzētā laikposma pagarināšanu (OV L 328, 101. lpp.), preambulas 10. apsvēruma it īpaši izriet, ka atbilstoši papildprotokola 3. pantam toreiz spēkā esošajā redakcijā Komisija ir veikusi pārstrukturēšanas programmas un uzņēmējdarbības plāna novērtējumu. Šajā novērtējumā tostarp tika konstatēts, ka valsts atbalsts pārstrukturēšanas mērķiem, kā precizēts šajā plānā, tiks pakāpeniski samazināts un pēc tam 2005. gadā izbeigts.
- 29 Atbilstoši Komisijas 2008. gada 12. augusta ziņojumam Padomei un Eiropas Parlamentam, kura nosaukums ir “Pirmais uzraudzības ziņojums par Bulgārijas un Rumānijas tēraudrūpniecības pārstrukturēšanu” (COM(2008) 511, galīgā redakcija), 2006. gadā *Kremikovtzi* nebija piešķirts atbalsts.
- 30 2006. gada beigās tika lūgts minētā plāna īstenošanas termiņa pagarinājums līdz 2008. gada beigām saistībā ar grozījumiem ieguldījumu projektos un *Kremikovtzi* īpašnieka maiņas dēļ zaudēto laiku. ES un Bulgārijas Lēmuma Nr. 3/2006 preambulas apsvērumos ir minēta grozītā pārstrukturēšanas programma un grozītais uzņēmējdarbības plāns. Kā izriet no iesniedzējtiesas nolēmuma, grozītajā pārstrukturēšanas programmā bija paredzēts, ka pārstrukturēšanas process tiks pabeigts līdz 2008. gada 31. decembrim.
- 31 2008. gada 6. augustā pret *Kremikovtzi* tika uzsākta bankrota procedūra. Šīs procedūras ietvaros tas tika oficiāli atzīts par maksātnespējīgu no 2008. gada 6. jūnija.
- 32 Ņemot vērā šo atzišanu par maksātnespējīgu, Ekonomikas un enerģētikas ministra vietnieks pieņēma pamatlietā apstrīdēto paziņojumu par summu BGN 431 073 159 apmērā, kurai pieskaitīti procenti. Kā norāda *Administrativen sad Sofia-grad* [Sofijas Administratīvā tiesa], šis paziņojums balstās uz ideju, ka *Kremikovtzi* atzišanas par maksātnespējīgu un bankrota procedūras uzsākšanas dēļ tiek izbeigts šīs sabiedrības spējas darboties individuālais plāns. Šajos apstākļos *Kremikovtzi* neesot varējis panākt spēju darboties tirgus apstākļos, kas esot Eiropas Nolīguma 2. protokola 9. panta 4. punkta pārkāpums, un līdz ar to valsts atbalsts ir nelikumīgs. Pamatlietā apstrīdētā paziņojuma autors uzskatīja, ka atbalsta atgūšanai esot jānotiek atbilstoši aktualizētajai pārstrukturēšanas programmai.
- 33 Izskatījusi *Kremikovtzi* celto prasību, iesniedzējtiesa (citā iztiesāšanas sastāvā) atzina pamatlietā apstrīdēto paziņojumu par spēkā neesošu. Iztiesāšanas sastāvs, kas izskatīja lietu pirmajā instancē, uzskatīja, ka saskaņā ar spēkā esošo regulējumu atbalsta atgūšana varēja notikt tikai ar nosacījumu, ka finanšu ministrs vispirms nosūta paziņojumu Komisijai, lai tā pieņemtu lēmumu par atbalsta atgūšanu tā prettiesiskuma dēļ. Šajā lietā neesot izpildīts neviens no šiem abiem nosacījumiem.
- 34 Šī paziņojuma atzišanu par spēkā neesošu Ekonomikas, enerģētikas un tūrisma ministrs apstrīdēja *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa). Šī tiesa atcēla *Administrativen sad Sofia-grad* iepriekšējā iztiesāšanas sastāva nolēmumu un nodeva lietu pārskatīšanai citā iztiesāšanas sastāvā kopā ar saistošām norādēm par lietas atrisināšanu pēc būtības, un tādējādi pirmajai instancē bija jāņem vērā jaunie rakstveida pierādījumi, tostarp Komisijas 2009. gada decembra lēmums.
- 35 Tiesvedībā iesniedzējtiesā *Kremikovtzi* administrators, kuru norīkojusi tiesa, iesniedza lūgumu apturēt tiesvedību un iesniegt Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai noskaidrotu, pirmkārt, kura iestāde ir kompetenta lemt par valsts atbalsta nesaderību ar kopējo tirgu un pieprasīt to atgūt kā nelikumīgu atbalstu un, otrkārt, kāda ir Komisijas 2009. gada lēmuma juridiskā piemērojāmība.

36 Šajos apstākļos *Administrativen sad Sofia-grad* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai Eiropas [Nolīguma] noteikumi un it īpaši ES un Bulgārijas Asociācijas padomes lēmumi ir piemērojami valsts atbalstiem, kas saskaņā ar minētā nolīguma noteikumiem un it īpaši [Eiropas Nolīguma 2. protokola] 9. panta 4. punktu ir piešķirti pirms Bulgārijas [Republikas] pievienošanās [Savienībai], ja šādi piešķirta valsts atbalsta nesaderība tiek konstatēta pēc tam, kad Bulgārijas Republika ir pievienojusies [Savienībai]? Ja atbilde uz šo jautājumu ir apstiprinoša, ir nepieciešama šāda interpretācija:
- a) vai [papild]protokola 3. panta otrā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tikai Eiropas Komisija ir pilnvarota lemt, vai pārstrukturēšanas programma un plāni ir pilnībā izpildīti saskaņā ar minētā papildprotokola 2. pantu un atbilst Eiropas Nolīguma [2. protokola] 9. panta 4. punktā paredzētajām prasībām? Ja atbilde uz šo jautājumu ir noliedzoša, ir nepieciešama šāda interpretācija:
- b) vai [papild]protokola 3. panta trešā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka Bulgārijas Republikas kompetentā valsts iestāde ir pilnvarota pieņemt lēmumu par valsts atbalsta, kas neatbilst Eiropas Nolīguma [2. protokola] 9. panta 4. punktā paredzētajām prasībām, atgūšanu? Ja Tiesas atbilde uz šo jautājumu ir noliedzoša, jālūdz šāda jautājuma interpretācija:
- 2) Vai [Pievienošanās akta] V pielikuma konkurences politikai veltītās 2. sadaļas 1. punkta prasības ir jāinterpretē tādējādi, ka attiecīgais valsts atbalsts ir “jauns atbalsts” šī pielikuma 2. sadaļas izpratnē? Ja atbilde ir apstiprinoša, vai šajā gadījumā šādam “jaunam atbalstam” ir piemērojams [LESD] 107. un 108. pants ([EKL] 87. un 88. pants) par valsts atbalstiem un Regulas Nr. 659/1999 noteikumi?
- a) Ja atbilde uz šo jautājumu ir noliedzoša, ir nepieciešama atbilde uz jautājumu, vai Pievienošanās akta V pielikums [..] ir jāinterpretē tādējādi, ka kompetentās valsts iestādes nevar uzsākt tāda valsts atbalsta, kāds ir pamatlietā, atgūšanu pirms Komisijas lēmuma, ar kuru attiecīgais valsts atbalsts tiek atzīts par nesaderīgu ar kopējo tirgu, pieņemšanas?
- b) Ja atbilde uz iepriekšējo jautājumu ir apstiprinoša, vai [..] Komisijas 2009. gada decembra lēmums ir uzskatāms par negatīvu lēmumu attiecībā uz nelikumīgu atbalstu Regulas Nr. 659/1999 14. panta izpratnē?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 37 Uzdodot savus jautājumus, kas ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas uzzināt, uz kādu juridisku pamatu balstoties ir jāizvērtē un vajadzības gadījumā jāatgūst pārstrukturēšanas atbalsts, kas pirms Bulgārijas Republikas pievienošanās Savienībai 2007. gada 1. janvārī tika piešķirts tēraudrūpniecības uzņēmumam *Kremikovtzi*, kurš 2008. gadā, proti, pēc šīs pievienošanās, tika pakļauts bankrota procedūrai un tika atzīts par maksātnespējīgu. It īpaši iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai *Kremikovtzi* piešķirtā atbalsta atgūšanas procedūra ir jābalsta uz papildprotokola, kas grozīts ar ES un Bulgārijas Lēmumu Nr. 3/2006, 3. pantu vai uz Pievienošanās akta V pielikumā un Regulā Nr. 659/1999 noteiktiem mehānismiem un vai jebkurā gadījumā Komisijas lēmums ir obligāts priekšnosacījums, ja Bulgārijas iestādes veic pirms minētās pievienošanās piešķirtā atbalsta atgūšanu.
- 38 Lai atbildētu uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem, vispirms ir jāatgādina par dažiem īpašiem pamatlīstas apstākļiem, kas izriet no Tiesā iesniegtajiem lietas dokumentiem.

- 39 Nav šaubu, ka Eiropas Nolīguma 2. protokolā bija ietverti pārejas noteikumi par pārstrukturēšanas atbalstu, lai Bulgārijas Republikai ļautu sekmīgi pabeigt tās tēraudrūpniecības nozares pārstrukturēšanu.
- 40 Tādējādi saskaņā ar Eiropas Nolīguma 2. protokola 9. panta 4. punktu šī valsts varēja piešķirt šādai pārstrukturēšanai paredzēto atbalstu, tostarp ar nosacījumu, ka pārstrukturēšanas perioda beigās normālos tirgus apstākļos atbalstu saņēmušie uzņēmumi šī atbalsta rezultātā ir spējīgi darboties.
- 41 Kā ir uzsvērusi Komisija, Bulgārijas Republikas Pievienošanās aktā atšķirībā no dažu valstu pievienošanās aktiem (skat. salīdzinājumam 2011. gada 24. marta spriedumu lietā C-369/09 P *ISD Polska* u.c./Komisija, Krājums, I-2011. lpp., 7. punkts) nav ietverti īpaši noteikumi par atbalstu, kas pirms šīs valsts pievienošanās Savienībai tika piešķirts tēraudrūpniecības nozares uzņēmumiem. Šajā ziņā no Tiesai iesniegtajiem dokumentiem izriet, ka Bulgārijas Republika pievienošanās sarunās paziņoja, ka tā vairs nepiešķirs atbalstu savai tēraudrūpniecības nozarei, un ka tā atsauca savu lūgumu pagarināt laikposmu, kurā var tikt piešķirts atbalsts šai nozarei.
- 42 Taču neilgi pirms pievienošanās Savienībai Bulgārijas Republika būtībā darīja zināmu, ka nosacījums par *Kremikovtzi* spēju darboties nevar tikt izpildīts valsts pārstrukturēšanas programmas ietvaros. Tāpēc tā iesniedza grozītu pārstrukturēšanas programmu un grozītu uzņēmējdarbības plānu un lūdza pagarināt pārstrukturēšanas periodu līdz 2008. gada beigām. *Kremikovtzi* bija vienīgais uzņēmums, uz kuru attiecās grozītā valsts pārstrukturēšanas programma.
- 43 Kā izriet no ES un Bulgārijas Lēmuma Nr. 3/2006 preambulas 1. apsvēruma, Bulgārijas Republika grozītajā pārstrukturēšanas programmā būtībā ierosināja, ka, ja šīs programmas īstenošanas uzraudzībā izrādīsies, ka atbilstoši Eiropas Nolīguma 2. protokolam piemērojami nosacījumi nav izpildīti, tā atgūs visu atbalstu, kas piešķirts, pārkāpjot šos nosacījumus.
- 44 Komisija novērtēja šo grozīto pārstrukturēšanas programmu un grozīto uzņēmējdarbības plānu un neiebilda pret pagarināšanas lūgumu.
- 45 2006. gada 29. decembrī pēc Komisijas priekšlikuma ES un Bulgārijas Asociācijas padome pieņēma ES un Bulgārijas Lēmumu Nr. 3/2006.
- 46 *Kremikovtzi* finansiālais stāvoklis turpināja pasliktināties, un 2008. gadā tas bankrotēja.
- 47 Šajos apstākļos Bulgārijas iestādes ar pamatlietā apstrīdēto paziņojumu, pamatojoties uz papildprotokola, kas grozīts ar ES un Bulgārijas Lēmumu Nr. 3/2006, 3. panta trešo daļu, uzsāka šī sprieduma 27. punktā minētajos lēmumos aplūkotā pārstrukturēšanas atbalsta atgūšanas procedūru.
- 48 Pamatlietā *Kremikovtzi* apstrīdēja šo paziņojumu un minēto juridisko pamatu. Tas galvenokārt apgalvo, ka Bulgārijas iestādes nevar pieņemt patstāvīgu lēmumu par atgūšanu, ja nav negatīva Komisijas lēmuma Regulas Nr. 659/1999 izpratnē.
- 49 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka EKL ir noteiktas atšķirīgas procedūras atkarībā no tā, vai atbalsts ir pastāvošs vai jauns (šajā ziņā skat. tostarp 1992. gada 30. jūnija spriedumu lietā C-47/91 Itālija/Komisija, *Recueil*, I-4145. lpp., 22.–24. punkts, un 1994. gada 9. augusta spriedumu lietā C-44/93 *Namur-Les assurances du crédit*, *Recueil*, I-3829. lpp., 10.–12. punkts). Kamēr par jaunu atbalstu saskaņā ar EKL 88. panta 3. punktu ir iepriekš jāpaziņo Komisijai un tas nevar tikt īstenots, pirms procedūra nav beigusies ar galīgo lēmumu, pastāvošs atbalsts saskaņā ar EKL 88. panta 1. punktu var tikt likumīgi īstenots, ja Komisija nav konstatējusi tā nesaderību (šajā ziņā skat. tostarp 1994. gada 15. marta spriedumu lietā C-387/92 *Banco Exterior de España*, *Recueil*, I-877. lpp., 20. punkts; 2004. gada 29. aprīļa spriedumu lietā C-372/97 Itālija/Komisija, *Recueil* I-3679. lpp., 42. punkts, un 2004. gada 29. aprīļa spriedumu lietā C-298/00 P Itālija/Komisija, *Recueil*, I-4087. lpp., 47. punkts, kā arī 2010. gada 18. novembra spriedumu lietā C-322/09 P *NDSHT*/Komisija, Krājums, I-11911. lpp., 52. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 50 Turklāt no Pievienošanās akta 2. panta izriet, ka EKL 87.–89. pants, kā arī Regula Nr. 659/1999 ir piemērojami Bulgārijā tikai no šīs valsts pievienošanās brīža Savienībai 2007. gada 1. janvārī atbilstoši Pievienošanās aktā paredzētajiem nosacījumiem.
- 51 Pievienošanās akta V pielikuma 2. sadaļā ir paredzēts pirms Bulgārijas pievienošanās Savienībai īstenotā atbalsta kontroles mehānisms. Ar šo mehānismu tostarp ir jānorobežo tāda atbalsta spektrs, kuru pievienošanās brīdī varētu uzskatīt par “pastāvošu atbalstu” EKL 88. panta 1. punkta izpratnē.
- 52 Atbilstoši šim mehānismam uz pasākumiem, kurus sāka īstenot pirms minētās pievienošanās, bet kurus, pirmkārt, joprojām īsteno pēc pievienošanās un kuri, otrkārt, pievienošanās datumā atbilst EKL 87. panta 1. punktā paredzētajiem kumulatīviem kritērijiem, kā uz pastāvošiem atbalstiem 88. panta 1. punkta izpratnē, ja tie ietilpst vienā no šajā pielikumā minētām trim kategorijām, vai kā uz jauniem atbalstiem pievienošanās brīdī EKL 88. panta 3. punkta piemērošanas nolūkos, ja tie neietilpst nevienā no šīm trim kategorijām, attiecas Pievienošanās akta V pielikumā paredzētie īpašie noteikumi.
- 53 No tā izriet, ka, lai tiem varētu piemērot Pievienošanās akta V pielikumā paredzētos īpašos noteikumus, valsts atbalsta pasākumiem, kas tika veikti pirms pievienošanās datuma, no šīs pievienošanās brīža ir jābūt joprojām “īstenojamiem” minētā pielikuma izpratnē.
- 54 Kā var secināt it īpaši no Regulas Nr. 659/1999 1. panta b) punkta i) apakšpunkta un c) punkta, lasot tos kopā ar Pievienošanās akta 2. pantu, tikai no minētās pievienošanās brīža Bulgārijā varēja tikt tieši piemēroti EKL 87. panta 1. punktā minētie kritēriji un tikai situācijās, kas norisinājās, sākot no šī datuma. Turklāt no šī sprieduma 49. punktā minētās judikatūras, Regulas Nr. 659/1999 preambulas 18. apsvēruma, kā arī šīs regulas 19. panta tostarp izriet, ka attiecībā uz pastāvošiem atbalstiem vajadzības gadījumā var tikt pieņemts vienīgi tāds lēmums par nesaderību, kuram ir iedarbība nākotnē.
- 55 Saistībā ar to Pievienošanās akta V pielikumā minētie izteicieni “joprojām īsteno” un “turpina īstenot” ir jāinterpretē tādējādi, ka tie būtībā attiecas uz pasākumiem, kas tika īstenoti pirms pievienošanās Savienībai un kas pēc šīs pievienošanās joprojām varētu radīt attiecīgajai dalībvalstij izdevumus vai paaugstināt tās finansiālo atbildību, vai arī samazināt šīs valsts budžeta ieņēmumus.
- 56 Šajā lietā Tiesā nav apstrīdēts, ka attiecīgais valsts atbalsts pamatlietā tika īstenots pirms Bulgārijas Republikas pievienošanās Savienībai.
- 57 Kā turklāt izriet no Tiesā iesniegtajiem lietas dokumentiem, kā arī no šī sprieduma 27. un 28. punkta, bija iespējams precīzi izskaitļot Bulgārijas Republikas finansiālo atbildību par šiem pasākumiem to īstenošanas laikā. Precīzas dažādu piešķirto atbalstu summas tika oficiāli konstatētas un tika ņemtas vērā ar *Kremikovtzi* saistītās pārstrukturēšanas programmas un uzņēmējdarbības plāna izstrādes gaitā.
- 58 Kā izriet it īpaši no šī sprieduma 27.–29. punkta, pamatlietā aplūkotā attiecīgā valsts atbalsta īstenošana bija pabeigta pirms Bulgārijas Republikas pievienošanās Savienībai. Līdz ar to šis atbalsts pēc šīs pievienošanās nevarēja radīt Bulgārijas valsts iestādēm izdevumus vai lielāku finansiālo atbildību vai samazināt Bulgārijas Republikas budžeta ieņēmumus.
- 59 Šajos apstākļos pamatlietā aplūkotais valsts atbalsts pēc pievienošanās nevar tikt uzskatīts par “īstenotu” Pievienošanās akta V pielikumā izpratnē.
- 60 No tā izriet, ka šis pielikums nav piemērojams pamatlietā aplūkotajiem valsts atbalsta pasākumiem. Līdz ar to šie pasākumi nevar tikt uzskatīti nedz par “esošo [pastāvošo] atbalstu”, nedz par “jaunu atbalstu [...] pēc pievienošanās dienas” šī pielikuma izpratnē.
- 61 Tāpat uz šiem pasākumiem neattiecas arī jēdziens “pastāvošais atbalsts” Regulas Nr. 659/1999 1. panta b) punkta i) apakšpunkta izpratnē.

- 62 Turklāt, kā izriet arī no šī sprieduma 17., 50. un 54. punkta, uz minētajiem pasākumiem tāpat neattiecas jēdziens “jauns atbalsts” šīs regulas 1. panta c) punkta izpratnē.
- 63 Turpretim ES un Bulgārijas Lēmums Nr. 3/2006, kas tika pieņemts pēc Pievienošanās akta parakstīšanas, it īpaši šī sprieduma 41.–44. un 60.–62. punktā izklāstītajā kontekstā konkrēti attiecas uz Bulgārijas tēraudrūpniecības nozares pārstrukturēšanas ietvaros īstenotiem valsts atbalsta pasākumiem.
- 64 Ar ES un Bulgārijas Lēmumu Nr. 3/2006 grozītā papildprotokola 3. panta pirmajā daļā būtībā ir paredzēta Komisijas un Bulgārijas Finanšu ministrijas kopēja pārraudzība pār *Kremikovtzi* pārstrukturēšanas atbalsta īstenošanu.
- 65 Saskaņā ar minētā 3. panta trešo daļu Bulgārijas Republikai ir pienākums atgūt visu valsts atbalstu, kas tika piešķirts Bulgārijas tēraudrūpniecībai, pārkāpjot Eiropas Nolīguma 2. protokolā paredzētos nosacījumus. Pie šiem nosacījumiem it īpaši pieder pārstrukturēšanas programmā un uzņēmējdarbības plānos paredzēto ieguldījumu īstenošana pilnā apjomā, kā arī prasība, lai piešķirtā pārstrukturēšanas perioda beigās šīs pārstrukturēšanas rezultāts būtu attiecīgo valsts atbalsta saņēmēju spēja darboties.
- 66 Atbilstoši ar ES un Bulgārijas Lēmumu Nr. 3/2006 grozītā papildprotokola 3. panta otrajai daļai Komisijai patiešām ir jālemj par to, vai pārstrukturēšanas programma un plāni ir pilnībā izpildīti un vai tie atbilst Eiropas Nolīguma 2. protokola 9. panta 4. punkta prasībām.
- 67 Tomēr nekas šī 3. panta tekstā neliecina, ka atbilstoši minētā 3. panta otrajai daļai pieņemts Komisijas lēmums ir šā paša panta trešajā daļā paredzētās atgūšanas priekšnoteikums.
- 68 Turklāt, ņemot vērā ES un Bulgārijas Lēmuma Nr. 3/2006 preambulas 1. apsvērumu un šī sprieduma 64. punktā minēto kopīgo pārraudzību, to nevar secināt arī no minētā 3. panta sistēmas.
- 69 Turpretim no papildprotokola, kas grozīts ar ES un Bulgārijas Lēmumu Nr. 3/2006, 3. panta trešās daļas izriet, ka Bulgārijas Republikas pienākums atgūt valsts atbalstu pastāv, ja *Kremikovtzi* pārstrukturēšanas plāna un uzņēmējdarbības plāna īstenošanas uzraudzības kontekstā vai nu Komisija, vai arī Bulgārijas iestādes konstatē, ka Eiropas Nolīguma 2. protokolā izklāstītie piemērojami nosacījumi nav tikuši izpildīti.
- 70 Visbeidzot, lai sniegtu pilnīgu atbildi uz iesniedzējtiesas uzdotajiem jautājumiem, ir jāpiebilst, ka atbilstoši ar ES un Bulgārijas Lēmumu Nr. 3/2006 grozītā papildprotokola 3. panta otrajai daļai pieņemts lēmums nekādā ziņā nav līdzvērtīgs lēmumam, kas pieņemts saskaņā ar Regulas Nr. 659/1999, – kura, kā izriet tostarp no šī sprieduma 50., 61. un 62. punkta, nav piemērojama pamatlietā aplūkotajam valsts atbalstam – 14. pantu.
- 71 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka pirms Bulgārijas Republikas pievienošanās Savienībai *Kremikovtzi* piešķirtā valsts atbalsta, kurš pēc šīs pievienošanās nebija “īstenots” Pievienošanās akta V pielikuma izpratnē, atgūšanas procedūrai, ja nav ievēroti Eiropas Nolīguma 2. protokola 9. panta 4. punktā minētie nosacījumi, ir jābalstās uz papildprotokola, kas grozīts ar ES un Bulgārijas Lēmumu Nr. 3/2006, 3. pantu. Šajā ziņā saskaņā ar šī panta trešo daļu Bulgārijas Republikas kompetentās valsts iestādes var pieņemt lēmumu par šiem nosacījumiem neatbilstoša valsts atbalsta atgūšanu. Lēmums, ko uz šī papildprotokola 3. panta otrās daļas pamata pieņem Komisija, nav priekšnoteikums tam, lai šīs iestādes varētu atgūt šādu atbalstu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 72 Attiecībā uz pamatlietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Pirms Bulgārijas Republikas pievienošanās Savienībai *Kremikovtzi AD* piešķirtā valsts atbalsta, kurš pēc šīs pievienošanās nebija “īstenots” Akta par Bulgārijas Republikas un Rumānijas pievienošanās Eiropas Savienībai nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā, V pielikuma izpratnē, atgūšanas procedūrai, ja nav ievēroti Nolīguma, ar ko izveido asociāciju starp Eiropas Kopienām un to dalībvalstīm, no vienas puses, un Bulgārijas Republiku, no otras puses, kas Kopienas vārdā ir noslēgts un apstiprināts ar Padomes un Komisijas 1994. gada 19. decembra Lēmumu 94/908/EOTK, EK, Euratom, 2. protokola 9. panta 4. punktā minētie nosacījumi, ir jābalstās uz šī Eiropas Nolīguma papildprotokola, kas grozīts ar 2006. gada 29. decembra ES un Bulgārijas Asociācijas padomes Lēmumu Nr. 3/2006, 3. pantu. Šajā ziņā saskaņā ar šī panta trešo daļu Bulgārijas Republikas kompetentās valsts iestādes var pieņemt lēmumu par šiem nosacījumiem neatbilstoša valsts atbalsta atgūšanu. Lēmums, ko uz šī papildprotokola 3. panta otrās daļas pamata pieņem Eiropas Komisija, nav priekšnoteikums tam, lai šīs iestādes varētu atgūt šādu atbalstu.

[Paraksti]